

NATURA 2000 • PRVIH 30 GODINA
EU pogled na stanje provedbe i učinkovitost
 [sinteza nalaza odabranih EU studija i izvješća]

HKIŠDT
• Program stručnog usavršavanja 2021
 06. prosinca 2021., Zagreb

NATURA 2000

Ovdje izražena mišljenja isključiva su odgovornost autora i ne moraju ni na koji način odražavati stavove organizacija koje su povezane s autorom.

prof. dr. sc **Ivan Martinić**
 Fakultet šumarstva i drvene tehnologije
 Sveučilište u Zagrebu

NATURA 2000 • PRVIH 30 GODINA
EU pogled na stanje provedbe i učinkovitost

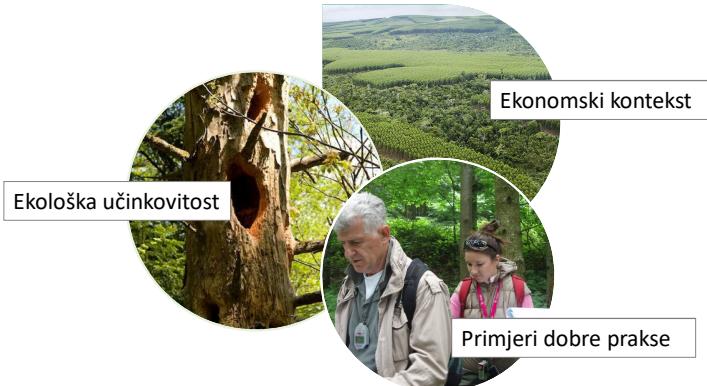
30 godina od pokretanja ekološke mreže Natura 2000
 [sinteza nalaza odabranih EU studija i izvješća]

Što znamo o provedbi Natura 2000 u šumama u 27 država članica EU? Koji su izazovi i koji su pristupi rješavanju?
Koliko je Natura 2000 učinkovita u šumama? Što se može smatrati najboljim primjerima iz prakse?
 Što znamo o gospodarskim učincima Natura 2000 u šumama? **Koji su troškovi i kakvi su modeli financiranja?**
Koji se relevantni zaključci mogu izvući iz recentnih izvješća vezanih uz Natura 2000 u šumama?

[izvori: EC • EEA • EFI • IUCN • WWF • MZOE/MINGOR RH • Institut Freiburg • EUSTAFOR •]

NATURA 2000 • PRVIH 30 GODINA
EU pogled na stanje provedbe i učinkovitost

Tri pogleda na provedbu Natura 2000 u šumama

NATURA 2000 • PRVIH 30 GODINA

Podsjetnik

Konvencija o bioološkoj raznolikosti
(Convention on Biological Diversity – CBD)

Convention on
Biological Diversity

Bernska konvencija

Konvencija o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa
(Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats).

Bonska konvencija

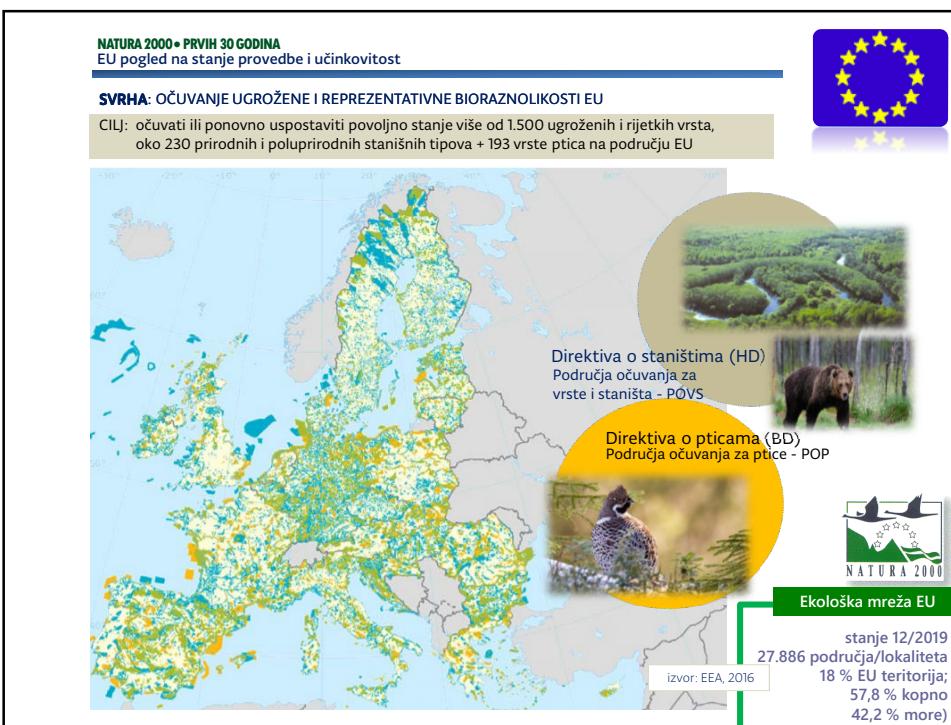
Konvencija o zaštiti migratornih vrsta divljih životinja
(Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals – CMS)

1992

EU Direktiva o staništima (HD)
EU Direktiva o pticama (BD)

NATURA 2000 • PRVIH 30 GODINA
EU pogled na stanje provedbe i učinkovitost

Polazišni okvir

Natura 2000 je temeljni **stup u očuvanju bioraznolikosti Evropske unije (EU)**. To je ekološka mreža zaštićenih područja na razini EU-a koja je uspostavljena i upravlja se prema pravno obvezujućim odredbama **Direktive o pticama** (1979, revidirana 2009.) i **Direktivi o staništima** iz 1992.

Natura 2000 ima za cilj postići **očuvanje biološke raznolikosti i kombinirati je s održivim razvojem i uporabom zemljišta i prirodnih resursa**. Može omogućiti nastavak namjene zemljišta (npr. poljoprivreda, šumarstvo i dr.) sve dok one značajno ne ugrožavaju ciljeve očuvanja staništa i vrsta unutar i izvan mreže.

Svako Natura 2000 područje mora imati **plan upravljanja** koji može biti dizajniran posebno za određeno područje ili biti integriran u druge planove kao što su **planovi gospodarenja šumama**.

Gotovo 50% cjelokupne pokrivenosti Natura 2000 sastoji se od šuma.
To znači da je **gotovo 25% ukupne šume područje u EU-28 dio je mreže Natura 2000 zaštićenih područja**.

NATURA 2000 • PRVIH 30 GODINA
EU pogled na stanje provedbe i učinkovitost

EU članica	N 2000 ukupno	„Šumski“ dio N2000	Udio šume u N2000
AUSTRIJA	4.790 km ²	38,40 %	12,64 %
BELGIJA	2.130 km ²	55,00 %	33,79 %
BUGARSKA	22.220 km ²	58,84 %	52,53 %
CIPAR	88 km ²	79,17 %	36,63 %
ČEŠKA REPUBLIKA	7.510 km ²	68,00 %	27,11 %
DANSKA	7.600 km ²	19,89 %	16,33 %
ESTONIA	4.683 km ²	58,28 %	18,73 %
FINSKA	28.823 km ²	59,15 %	11,81 %
FRANCUSKA	30.380 km ²	44,18 %	18,86 %
GRČKA	20.155 km ²	56,31 %	33,95 %
IRSKA	1.211 km ²	13,22 %	17,22 %
ITALIJA	29.912 km ²	51,84 %	30,11 %
LATVJAJA	4.033 km ²	55,22 %	12,39 %
LITVA	5.067 km ²	64,43 %	24,14 %
LUKSEMBURG	294 km ²	62,01 %	31,22 %
MADARSKA	8.330 km ²	41,78 %	41,06 %
MALTA	10 km ²	24,38 %	25,19 %
NIZOZEMSKA	1.199 km ²	20,94 %	37,91 %
NJEMAČKA	26.684 km ²	48,42 %	25,09 %
POLJSKA	34.049 km ²	56,00 %	35,09 %
PORTUGAL	7.775 km ²	40,48 %	21,39 %
RUMUNJSKA	22.472 km ²	52,70 %	29,63 %
SLOVAČKA	9.701 km ²	68,64 %	44,55 %
SLOVENIJA	4.998 km ²	69,41 %	42,28 %
ŠPANJOLSKA	79.503 km ²	57,94 %	41,83 %
ŠVEDSKA	22.808 km ²	39,72 %	7,69 %
VELIKA BRITANIJA	1.334 km ²	7,53 %	6,14 %
EU 27 UKUPNO	382.009 km²	50,84 %	23,10 %
HRVATSKA	9.400 km ²	36,22 %	34,96 %

Natura 2000 i šume u R. Hrvatskoj

šuma ukupno 36,22 %:
bjelogorična 25,58 %
crnogorična 2,57 %
mjehovita 7,65 %

NATURA 2000 • PRVIH 30 GODINA
EU pogled na stanje provedbe i učinkovitost

Ekološka učinkovitost

Ekološka učinkovitost provedbe Natura 2000 u šumama

Monitoring Natura 2000 šuma i izvještavanje

Države članice dužne su podnositi izvješća svakih šest godina, koja tada ocjenjuje EK.
Natura 2000 izvješća: 2000;2007;2013;2019 • sljedeće 2025. godine

Za praćenje stanja očuvanja stanišnih tipova i vrsta, te za ocjenu učinkovitosti u naporima za očuvanje ključno je **ocjenjivanje i izvješćivanje o statusu očuvanja**.

Pojam „**status očuvanosti**“ koristiti se u profilu Natura 2000 SDF (standardni profil područja) za **opisivanje stanja svakog stanišnog tipa i vrste** prisutne na pojedinom Natura 2000 lokalitetu kroz shemu razreda/klasa:

- A - izvrsno
- B - dobro
- C - prosječno ili smanjeno.

Indikatori stanja očuvanosti šumskih stanišnih tipova (prema Mueller-Kroehling i dr. 2003)

- Karakteristične vrste drveća: G (glavne), P (prateće); NAu (nepoželjne autothone); NAI (nepoželjne alothone)
- Način obnove: GP (generativno prirodno); VG (vegetativno); SD (sadrnjom vrsta)
- Mrtvo drvo
- Suga i vrlo stara ('oldtimer'/'methuzalem') stabla

NATURA 2000 • PRVIH 30 GODINA
EU pogled na stanje provedbe i učinkovitost

SDF – standardi obrazac za Natura 2000 područje

N2K stanišni tip	Površina	Vrsta i naziv; površina (ha)
9110	1433 ha	POVS; # 2000447 NP Risnjak; 94 ha

**natura
2000**

SITE DISPLAY

ANNEX I HABITAT TYPES

CODE	NAME	PF	NP	COVER (ha)	CAVES (number)	DATA QUALITY
9110	Luzulo-Fagetum beech forests	0	0	1336		G (dobro)

SITE ASSESSMENT A / B / C

Representativity	Relative surface	Conservation	Global
B (dobro)	B (udio 2-15 %)	B (dobro očuvano)	B (dobre stabilnosti)

primjer

NATURA 2000 • PRVIH 30 GODINA
EU pogled na stanje provedbe i učinkovitost

Stanje šumskih tipova prema opisu iz Natura 2000 standardnih obrazaca (SDF) – R. Hrvatska

IZVOR: Izvješće o stanju prirode u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2013. do 2017., MZOE 2019

REPUBLIKA HRVATSKA
Stanje očuvanosti pojedinih tipova staništa prema broju i klasama očuvanosti (SDF)

	A	%	B	%	C	%
1 - Obalna i slana staništa	90	17,48%	333	64,66%	92	17,86%
2 - Obalne i kontinentalne pješčane šipine	1	11,11%	5	55,56%	3	33,33%
3 - Slatkovodna staništa	40	36,04%	66	59,46%	5	4,50%
4 - Vrištine umjerenog pojasa	10	40,00%	15	60,00%	0	0,00%
5 - Sklerofilne makije	15	46,88%	17	53,13%	0	0,00%
6 - Prirodni i poluprirodni travnjaci	92	42,01%	102	46,58%	25	11,42%
7 - Cretovi	2	9,52%	12	57,14%	7	33,33%
8 - Stjenovita staništa i špilje	61	16,85%	251	69,34%	50	13,81%
9 - Šume	67	37,64%	109	61,24%	2	1,12%

A – izvrsno; B – dobro; C – prosječno ili smanjeno.

VAŽNO!

Za potrebe Natura 2000 izvješćivanja ocjenjuje se "status očuvanosti" pojedinog stanišnog tipa u cijeloj biogeografskoj regiji unutar države članice.

Ekološka učinkovitost provedbe Natura 2000 u šumama

Monitoring Natura 2000 šuma i izvještavanje

Nacionalno Natura 2000 izvješćivanje prema članku 17. Direktive o staništima uključuje
(i) **opće informacije o provedbi Direktive o staništima;**
(ii) **procjene stanja očuvanja vrsta (svaka ciljna vrsta); i**
(iii) **procjene stanja očuvanja staništa (svako ciljno stanište).**

Status očuvanja procjenjuje se na temelju statusa očuvanosti i trendova, prema ključnim parametrima.

Vrsta [parametri stanja očuvanja]

- **rasprostranjenost:** procjena trenutne površine (i kvalitete podataka), trend razvoja površine, i "povoljni referentni areal".
- **stanje populacije:** trenutnu procjenu brojnosti populacije (uzimanje u obzir kvalitetu podataka i korištene metode procjene), populacijski trendovi, "povoljnost referentne populacije".
- **prikladno stanište:** područje koje se po stanišnim elementima smatra pogodnim za vrstu, uzimajući u obzir trenutno nastanjena i nenastanjena područja (u km²).
- **izgledi za budućnost:** vezani uz značaj pritisaka i prijetnji na dugi rok (nema jasne definicije u pogledu vremenskog okvira), izgledi za opstanak

Ekološka učinkovitost provedbe Natura 2000 u šumama

Monitoring Natura 2000 šuma i izvještavanje

Stanište [parametri stanja očuvanja]

- **prirodna rasprostranjenost/areal:** vanjske granice cjelokupnog područja u kojem se nalazi stanište
- **područje obuhvaćeno stanišnim tipom** unutar rasprostiranja: procjena površina koju zauzima ciljno stanište
- **specifične strukture i funkcije** (uključujući tipične vrste): elementi i uvjeti koji su neophodne za dugoročno održavanje stanišnog tipa i vjerojatno će nastaviti postojati u izglednoj budućnosti.
- **izgledi u budućnosti** (u pogledu rasprostiranja, pokrivenog područja i specifičnih struktura i funkcija): procjena već postojećih mjera očuvanja, potencijal budućih prijetnji staništu, te analizu mogućeg budućeg stanja staništa na temelju praćenja zajedničkih standarda (SDF) koji se koriste za procjenu strukture i funkcije.

NATURA 2000 • PRVIH 30 GODINA
EU pogled na stanje provedbe i učinkovitost

Ekološka učinkovitost provedbe Natura 2000 u šumama

Po sadašnjem modelu **stanje očuvanja stanišnog tipa** se klasificira kao
(i) **povoljno** (FV);
(ii) **nepovoljno-neodgovarajuće** (U1); i
(iii) **nepovoljno-loše** (U2).

Status se smatra „**povoljnim**“ kada su svi parametri iznad pragova, iako dopušta jedan nepoznat (neocijenjen);

Status se smatra „**nepovoljnim – lošim**“ kada su jedan ili više parametara ispod praga;

Status se smatra „**nepovoljnim – neodgovarajućim**“ kada je stanje staništa ili vrste u bilo kojoj drugoj kombinaciji (npr. dva parametra su „povoljna“, jedan „nepoznat“, jedan „nepovoljan – neodgovarajući“).

Nekoliko, ali ne sve, zemalja EU-a procjenjuje status očuvanosti šumskega staništa i vrsta iz postojećeg nacionalnog praćenja šuma (NFI) i inventarizacije bioraznolikosti šuma.

Većina evropskih NFI može djelomično doprinijeti ili u potpunosti zadovoljiti kriterije procjene bioraznolikosti šuma.

NATURA 2000 • PRVIH 30 GODINA
EU pogled na stanje provedbe i učinkovitost

primjer. Procjena statusa očuvanosti Natura 2000 šumskega staništa: slučaj Austrije

Austrijska procjena struktura i funkcija za šumske stanišne tipove temelji se na **austrijskoj državnoj inventari šuma** (skup parametara za više od 11.000 stalnih ploha). Za procjenu očuvanosti pojedinog Natura 2000 područja korišteni su podaci **za sastav vrsta drveća, starost šumske sastojine, količinu mrtvog drva i intenzitet sječe**.

Za ocjenu strukture i funkcije korišteni su stupnjevi očuvanosti **A, B, C iz revidiranog SDF-a**.

Pragovi za ocjenu parametra postavljeni su kako slijedi:

- **povoljno stanje očuvanja** (FV) smatrao se postignutim ako je **više od 30% staništa i vrsta u dobrom stanju** (A)
- **nepovoljno-neodgovarajuće stanje očuvanja** (U1) - prema **bilo kojoj drugoj kombinaciji**;
- **nepovoljno-loše stanje očuvanja** (U2) - ako je **više od 70% staništa i vrsta u lošim uvjetima** (C).

Na primjer, bukova šuma **Asperulo-Fagetum** (šifra staništa: 9130) u alpskim regijama Austrije zastupljena je s 944 NFI parcele.

primjer

Struktura stanja očuvanosti je: **A 8 %; B 59 % i C 33 %**

U smislu Natura 2000 ocjene stanje očuvanja ovog stanišnog tipa **smatra se nepovoljnim-neodgovarajućim (U1)**.

Procjena stanja očuvanosti šuma u Europi

Izvor: EEA, Izvješće o stanju prirode u EU 2013-2018, no. 10/2020)

Sva staništa

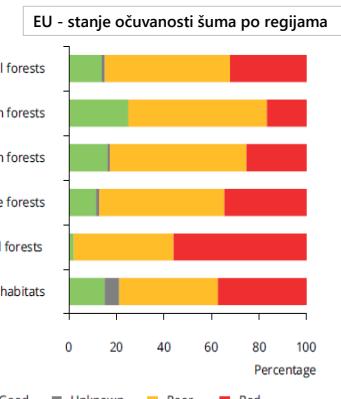
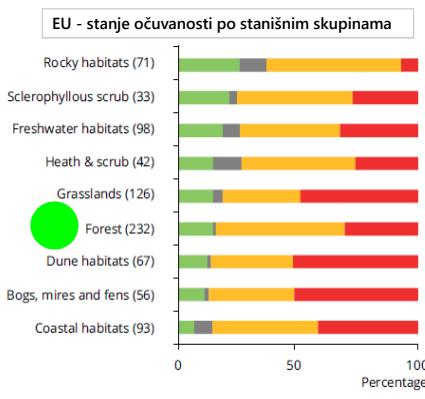
U prosjeku, od svih staništa uključenih u procjenu (105 tipova staništa, 818 uzoraka) tek 6 % pokazuje poboljšanje statusa očuvanja i/ili pozitivnih trendova zbog ciljanog upravljanja i mjera obnove ili proširenja područja staništa.

Šumska staništa

- U okviru različitih staništa uključenih u ocjenu najveći udio trendova poboljšanja pokazuju šumska staništa (13 %).
- Trendovi u statusu očuvanja povoljniji su u 54 % od svih procijenjenih šumskih staništa.
- Međutim, otrprilike jedna trećina (27 %) pokazuje trend pogoršanja, a 19 % je nepoznatog trenda.
- Najveći broj loših ocjena (56 %) imale su borealne šume – tajge.

Europska agencija za zaštitu okoliša (EEA); Izvješće o stanju prirode u EU 2013-2018, no. 10/2020)

Ocjena prema Direktivi o staništima
15 % dobro; 41 % slabo; 38 loše

Ekonomski kontekst

NATURA 2000 • PRVIH 30 GODINA
EU pogled na stanje provedbe i učinkovitost

Ekonomski aspekti provedba Nature 2000 u šumama

Provđenja Natura 2000 može imati **značajne troškove za šumovlasnike i poduzeća**.

Šumska poduzeća pri ispunjavanju Natura 2000 ciljeva očuvanja vrsta i staništa imaju **dodatne rashode upravljanja i oportunitetne troškove**.

Dodatni rashodi nastaju prvenstveno zbog većih administrativnih npora npr. planiranju i izvođenju šumskih radova te kontroli usklađenosti gospodarenja s Natura 2000 planovima upravljanja.

Oportunitetni troškovi nastaju uglavnom kao posljedica neiskorištenja gospodarski optimalnih opcija. Najrelevantniji ekonomski čimbenik je specifikacija prihvatljivih struktura sastojina i sastava vrsta drveća što npr. podrazumijeva smanjenje broja četinjača u staništima bukovih šuma.

Mišljenje je da bi se ovi troškovi mogli znatno smanjiti da su ekonomski aspekti bili razmatrani u definiranju mreže Natura 2000 šumskih područja i mjera njihovog očuvanja.

Ostala ograničenja s ekonomskim posljedicama uključuju uspostavu šumskih rezervata kao područja pod potpunom zaštitom, prodluženje ophodnji, povećanje površina raznодobnih šuma, održavanje pojedinačnih starih tzv. Natura stabala (koriste se i nazivi 'metuzalem' ili 'oldtimer' stabla), mrtvog drva i dr.

NATURA 2000 • PRVIH 30 GODINA
EU pogled na stanje provedbe i učinkovitost

Ekonomski aspekti provedba Nature 2000 u šumama

Dosad uspostavljena plaćanja za Natura 2000 u šumarstvu vežu se uz:

- uspostavu novih strogih šumskih rezervata
- povećanje/proširenje šumskog Natura 2000 područja
- nekoristište i/ili smanjenje uporabne vrijednosti šuma
- višu razinu očuvanja (ugovorene dodatne mjere ili ograničenja)
- dopuštanje posjećivanje i rekreatije
- dopuštanje neograničenog javnog pristupa šumi
- prelazak s četinjača na mješovite šume
- prijelaz prema raznодobnom načinu gospodarenja
- zamjenu alohtonih s autohtonim vrstama
- ostavljanje pojedinačnih Natura 2000/'metuzalem' stabala
- ostavljanje mrtvog drva (stojećih i ležećih suhih i trulih stabala)

(!) Natura 2000 plaćanja (naknade, poticaji) rijetko su, kao jedinstveni i standardizirani mehanizmi uredeni na nacionalnoj razini, već su najčešće u sustavu regionalnih ili sektorskih politika i programa.

NATURA 2000 • PRVIH 30 GODINA
EU pogled na stanje provedbe i učinkovitost

Ekonomski aspekt: primjer iz pokrajine Baden-Württemberg u Njemačkoj

Prosječna proizvodnja drva u ukupnoj površini šuma Baden-Württemberga je **7,3 m³/ha/god.**

Slijedom Natura 2000 planova upravljanja predviđa se **smanjenje proizvodnje na prosječno 6,1 m³/ha/god.**

Uzimajući u obzir manji obujam sjeća, divergentan assortiman drvnih proizvoda i različite cijene sortimenata, vrijednost **proizvodnje drva u Natura 2000 šumama** se prosječno **smanjila za oko 30 % ili na 117 €/ha godišnje.**

To bi značilo **smanjenje prihoda od približno 50€/ha/god.**, odnosno za Baden-Württemberg smanjenje prihoda od **preko 11 milijuna €/god.**, ili **3,9% manje svih prihoda od šumarstva.**

Na osnovi takve računice u Baden-Württembergu zaključuju se da su **ekonomiske posljedice provedbe Nature 2000 umjerene** za šumarski sektor te da **ne ugrožavaju ekonomsku održivost gospodarenja šumama.**

primjer

Najvažnija Natura 2000 šumska staništa i vrste u **Baden-Württembergu** su sastojine **bukve i hrastove šume**, ali i acidofilne šume **planinske smreke**. Najošjetljivije su močvarne šume i stepske borove šume.

Najvažnije ciljne šumske životinjske vrste su **šišmiši, djetlići, duplašice i grabljivice kao i oko 60 vrsta zaštićenih kornjaša**. Posebni napor su usmjereni na vraćanje ovih rijetkih vrsta u povoljan status očuvanja.

NATURA 2000 • PRVIH 30 GODINA
EU pogled na stanje provedbe i učinkovitost

EU pogled na ekonomski aspekt provedba Nature 2000 u šumama

Vrijednost koristi/benefita i ekosustavnih usluga koje pruža mreža Natura 2000 u velikoj mjeri nadilazi troškove provedbe.

Međutim, odgovorni za upravljanje mrežom Natura 2000 suočeni su s **niskim legitimitetom i slabim prihvaćanjem od strane šumovlasnika, koji smatraju da nisu primjereno kompenzirani za promjenu prakse gospodarenja njihovim šumama**. Isto rezultira sukobima i opstrukcijom provedbe (tzv. implementacijske barijere).

Dostupni instrumenti financiranja na razini EU-a mogu pokriti samo mali iznos od procijenjenih troškova provedbe Nature 2000. Manjak financiranja provedbe nije dovoljno popunjeno iz nacionalnih ili drugih izvora.

Problem financiranja nije ograničen samo na nedostatak sredstava, već i na neučinkovito korištenje postojećih sredstava.

(!) pazi – prevladava pristup kako su tek uključivanjem u mrežu Natura 2000 šumska područja dobila potencijal ekosustavnih usluga; (!) usporediti s HR – naknada za OKFŠ

NATURA 2000 • PRVIH 30 GODINA
EU pogled na stanje provedbe i učinkovitost

Ekonomski aspekti provedba Nature 2000 u šumama

Izvještaj Europskog revizorskog suda (2021)

„Finansijska sredstva EU-a za bioraznolikost i klimatske promjene u šumama EU-a: pozitivni, ali ograničeni rezultati“ - analizirana strategija EU-a za šumarstvo za razdoblje 2014. – 2020.

Neke od revizorskih primjedbi su:

- za mnoga područja mreže Natura 2000 obuhvaćena revizijom **nisu utvrđene konkretnе mјere očuvanja** za šumska područja.
- EU usmjerava finansijsku potporu za šumarstvo uglavnom preko Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR), pri čemu **sredstva potrošena za mјere za šumarstvo u praksi čine 3% svih sredstava** potrošenih za ruralni razvoj.
- iznos finansijskih sredstava izdvojenih iz proračuna EU za šumska područja mnogo je manji od iznosa izdvojenog za poljoprivredu – riječ je o **manje od 1 % proračuna ZPP-a**
- razlozi za mali učinak mјera ruralnog razvoja na bioraznolikost šuma i otpornost na klimatske promjene djelomično su:
 - skromna količini sredstava utrošenih za šume
 - nedostaci u načinu na koji su oblikovane mјere.

NATURA 2000 • PRVIH 30 GODINA
EU pogled na stanje provedbe i učinkovitost

Primjeri dobre prakse

Modeli i primjeri dobre prakse Natura 2000

Dobri primjeri upravljanja Natura 2000 šumskim vrstama

Najbolje prakse: **očuvanje stabala s gnijezdima, kontrolirano spaljivanje** (radi otvaranja šume i povećanja bioraznolikosti, npr. u Švedskoj), **upravljanje s divljači i očuvanje strizibuba i šišmiša.**

Dobri primjeri - potaknuti su uglavnom fokusiranim interesima sektora zaštite prirode i/ili "win-win" situacijama u kojima su upraviteljima šuma bili **podržani primjerenim naknadama za doprinos ciljevima očuvanja** šumskih vrsta ili provedbom EU financiranih tematskih Natura 2000 projekata, npr. **Naturavita u RH**

Modeli i primjeri dobre prakse Natura 2000

Gdje susrećemo uspješne primjere dobre prakse?

Dosad najuspješniji primjeri upravljanja šumskim staništima Natura 2000 u EU **nisu vezani za primarno gospodarske (komercijalne) šume već u ekološki vrijednim i/ili degradiranim šumama.**

Uočljivo je da **šumarstvo sve više razmatra mrtvo drvo**, ne samo kao reakciju na pritisak EU zelenih politika i programa već i nacionalnih tijela za očuvanje prirode i civilnog sektora; ostaje otvoreno pitanje koliko i što (koje vrste se ostavljaju kao mrtvo drvo i u kakvim šumama).

Sve u svemu, čini se da sektori zaštite prirode i upravitelji šuma **naučili su raditi zajedno, uglavnom u javnim šumama gdje može se pronaći većina najboljih studija slučaja.**

Upredni volumen stoećeg i ležećeg mrtvog drva u europskim šumama je u prosjeku **11,5 m³/ha**. Količina mrtvog drva varira **od 8 m³/ha do 20 m³/ha** sjevernoj i srednje-zapadnoj Europi.

Tijekom posljednjih 20 godina količina mrtvog/suhog drva u šumama **kontinuirano se povećavala**.

Ocjena uspješnosti Natura 2000 u šumama - sinteza

Natura 2000 kao dodana vrijednost u okruženju koje se mijenja

- mreža Natura 2000 **pružila je vrijedne informacije bez presedana** o vrstama i staništima na području EU.
- mreža omogućuje široko **razumijevanje različitih opcija gospodarenja šumama** i kompromisa između gospodarenja, očuvanja staništa i vrsta i održavanje usluga ekosustava.
- Natura 2000 informacije **pomažu da u uvjetima klimatskih promjena** (KP) bolje predvidimo buduće utjecaje na vrste, staništa i usluge ekosustava.
- od slučaja do slučaja **prepoznata je nužnost šireg upravljačkog pristupa**, npr. **ravnopravno sudjelovanje lokalnih aktera** npr. u razmatranju budućih rizika (klimatske promjene i drugi) za učinkovito očuvanje.

Ocjena uspješnosti Natura 2000 u šumama - sinteza

Izazovi ocjene ekološke učinkovitosti Natura 2000

- zasad postoji velik nedostatak jakih dokaza o učincima Natura 2000 u šumama, što se može objasniti još uvjek vrlo ranom fazom praktične provedbe na terenu.
- jedan su razlog promjene koje se u šumskim ekosustavima događaju u relativno dužim vremenskim razmacima u odnosu na **tek nedavno započetu provedbu prvih praktičnih Natura 2000 mjera**.
- drugi uzrok je **nejednaka pokrivenost istraživanjima učinaka Natura 2000 mjera** u različitim biogeografskim regijama i državama, pri čemu staništa i taksonomske skupine također nameću ograničenja.
- **nedosljednost prikupljanja podataka** među zemljama i taksonomskim skupinama trenutno ograničava sposobnost procjene učinkovitosti Natura 2000 i uključivanje novih Natura 2000 područja za stvaranje funkcionalne ekološke mreže.

Ocjena uspješnosti Natura 2000 u šumama - sinteza

Ograničeni rezultati EU mjera za šume (na postizanje Natura 2000 ciljeva)

- priznat je tek **djelomični uspjeh** u formalnoj provedbi u pogledu dosljednosti prenošenja zakonodavstva EU u nacionalni zakone, te identificiranje i uspostavljanje dostatnih Natura 2000 područja.
- praktično i prikladno upravljanje Natura 2000 u šumama u mnogim državama članicama EU još je uvjek je **otežano i/ili u vrlo ranoj fazi**, usprkos činjenici da je prošlo 30 godina od usvajanja direktiva koje su uvele mrežu Natura 2000.
- praktična provedba Natura 2000 u šumama potaknula je **zнатне sukobe koncepata i praksi** - čini se da su **glavni razlozi** nedostatak financiranja, otpor korisnika zemljišta, manjak znanja i administrativnih kapaciteta, te nedostatka političkih volje i/ili drugih prioriteta politike.

Temeljno 'šumarsko' pitanje koje se nameće; mogu li se ciljevi očuvanja postići usmjeravanjem ograničenja na manje produktivne šumske sastojine uz zadržavanje drvno-prodiktivnih šumskih područja (gospodarske šume) bez, ili s barem manje, strogih ograničenja povezanih s provedbom Natura 2000 mjera očuvanja.

NATURA 2000 • PRVIH 30 GODINA
EU pogled na stanje provedbe i učinkovitost

Ocjena uspješnosti Natura 2000 u šumama - sinteza

Primjeri dobre prakse kao putokaz provedbe

- primjeri najbolje prakse razvoja i provedba Natura 2000 u šumama vezani su uz **integrativni pristup**. Takav pristup uključuje administrativne i **potporne mjere** s jedne strane, dok s druge strane **kombinira komercijalne aspekte** gospodarenja (proizvodnju drva u naplatnoj rekreaciji) s **ciljevima očuvanja** Natura 2000.
- primjenjivost i uspješnost ovog integrativnog pristupa ovisi o nekoliko povoljnih pozadinskih okolnosti: **visok udio javnih šuma; tradicija prirodi bliskog gospodarenja** šumama, političke odluke (**propisi**) o **zajedničkoj odgovornosti više sektora s odgovarajućim modelom poticaja i naknada**.
- obzirom na stanje i modele naknada (plaćanja) i kompenzacijeske **mjere iskustva sugeriraju da Natura 2000 treba biti implementirana s istodobnim rješavanjem i uspostavom modela poticaja** (struktura poticaja, izvori finansiranja i dr.)

EU investicijski ciklus do 2030 • EU strategija bioraznolikosti - 20 mld EUR/god

Obnova prirode uvelike doprinosi postizanju klimatskih ciljeva pa će se oko 25 % EU proračuna namijenjenih djelovanju u području klime uložiti u bioraznolikost i prirodna rješenja. Prioriteti su dovršenje mreže Natura 2000, djelotvorno upravljanje i učinkovita provedba odredbi o zaštiti vrsta i staništa na svim lokalitetima.

NATURA 2000 • PRVIH 30 GODINA
EU pogled na stanje provedbe i učinkovitost

Na kraju ... neke vrlo aktualne EU Natura 2000 kontroverze

Potreba za preispitivanjem procjene staništa

Natura 2000 zakonodavni koncept potječe iz vremena kada **klimatske promjene nisu bile problem i koncept usluga ekosustava nije bio dobro razvijen**.
Otvoreni je prigovor da procjena staništa izvorno nije bila osmišljena za postizanje ravnoteže svih relevantnih usluga ekosustava i za uključivanje klimatskih promjena u procjenu

Nekompatibilnost Natura koncepta i novih politika zelene infrastrukture EU (npr. u pitanjima novi opsežnih pošumljavanja ili 'ugljjične' poljoprivrede u kontekstu Natura 2000 područja)

Nepotpuna (nepoštena) komunikacija pri uspostavi mreže n nacionalni razinama

U novim članicama (Rumunjska, Bugarska) zamjerke su da Natura 2000 koncept nije bio dobro komuniciran unaprijed čime su se vlasnicima i korisnicima zemljišta dale pogrešne i/ili proturječne poruke o dopuštenim načinima korištenja njihovih zemljišta, pri čemu se prijetilo da će se prema državama (Bugarska) koristiti postupci za nepoštivanje propisa.

Potreba i nužnost za razmatranjem socio-ekonomskih aspekata prilikom ekološko-znanstvenih obrazloženja vezano (npr. striktno znanstveni kriteriji pri uspostavi) za sve aspekte Natura 2000 područja u šumama.